

ESTRUCTURA I CANVI EN LES SOCIETATS CONTEMPORÀNIES

Codi 34405. GRUP A

Especificacions de l'assignatura, lectures i pràctiques

Curs acadèmic: 2012-2013

Professor: Francisco Torres

Dossier lectures

Unitat Temàtica 1: El canvi social

Nisbert, Robert (1991): *Historia de la idea de progreso*, Madrid, Gedisa. Introducció. Pàg. 17-26.
Benjamin, Walter (1989) [1972]: *Discursos Interrumpidos I. Filosofía del arte y de la historia*, Buenos Aires, Taurus. Tesi sobre la filosofia de la història. Pàg. 183-187.

Unitat Temàtica 2: La sociologia clàssica del canvi social (I)

Marx, Karl i Engels, Frederick (1981) [1848]: *Manifiesto del Partido Comunista*, Madrid, Editorial Ayuso.

Sección I. Burgueses y proletarios.

Marx, Karl (1981) [1859]: "Prólogo a la contribución a la crítica de la economía política", en Marx, K. i Engels, F., *Obras escogidas*. Vol. I, Moscou, Editorial Progreso.

Unitat Temàtica 4: Factors i actors del canvi. Desenvolupaments moderns de plantejaments clàssics.

Sobre el 15-M:

Machado Montoya, Rafael. (2011): "Movimiento 15-M: ¿Revolución o Cambio Social?", *Spanish Evolution*, 20 de maig.

Gallardo, Juanjo. (2011): "15M, ¿Grupo de presión o germen de un cambio social?", *Rebelión*, Espanya, La indignació pren les places. <<http://www.rebelion.org/noticia.php?id=130926>>.

Asamblea de Las Rozas y diversos Grupos de Trabajo de Sol. (2011): "13N – CAMBIO DE MODELO YA – Movilización Estatal – manifiesto completo", 16 d'octubre. <<http://madrid.tomalaplaza.net/2011/10/16/13n-manifiesto-completo/>>.

Fukuyama, Francis: "¿El fin de la historia?", *El País*, 24-09-1989 i "Pensando sobre el fin de la historia diez años después", *El País*, 17-06-1999; en Aguilar, S. (2001): *Orden i desordre. Manual*

d'estructura i canvi de les societats. Volum I: Dades, interpretacions, teories; Hacer, Barcelona, pàg. 237-239 (Excurs 7.2.).

Fukuyama, Francis. (1990): "¿El fin de la historia?", Estudios Públicos, *Revista de Políticas Públicas*, núm. 37, Centro de Estudios Públicos, Santiago de Chile, Chile. Pàg. 7-15. <www.cepchile.cl/dms/archivo_1052_1200/rev37_fukuyama.pdf>

Unitat Temàtica 5: El canvi i l'estudi del canvi en les societats avançades

Castilla, Emilio (1992): "Para la investigación de estructuras grandes, procesos amplios y comparaciones enormes", *Revista Española de Investigaciones Sociológicas (REIS)*, núm. 60, pàg. 129-149.

(Ressenya del llibre de Tilly, Charles (1991) [1984]: *Grandes estructuras, procesos amplios, comparaciones enormes*, Madrid, Alianza.)

Langlois, Simon i Glatzer, Wolfgang (2001): "Tendencias particulares y comunes en las sociedades industrializadas avanzadas. Cartografía comparada del cambio social", en Durán, Mª Ángeles i altres (coords.): *Estructura y cambio social*, Madrid, CIS.

Sobre les activitats

Pràctiques basades en les lectures.

En cada pràctica, el professor comentarà a classe objectius i orientacions, de manera prèvia a la lectura en casa. Cada text serà presentant per un o diversos estudiants les intervencions dels quals seran completades per la resta. Sobre aquesta base es discutiran i treballaran els objectius concrets de cada pràctica.

Una setmana més tard, s'haurà de lliurar un escrit breu (4 pàgines, a espai i mig).

Treball individual

Assaig breu, 20 pàgines a espai i mig, sobre una de les temàtiques abordades en el mòdul, que cal concretar amb el professor. A més de les tutories individuals, es treballaran a la classe aspectes comuns de l'orientació del treball.

Nivell mitjà de Competències Informacionals i Bibliogràfiques (CI)

Aquesta és una activitat transversal i complementària. Es tracta del nivell mitjà de Competències Informacionals i Bibliogràfiques (CI) del qual en primer curs féreu el nivell elemental, en el marc de l'assignatura Iniciació al grau, i en aquesta assignatura en segon curs. Serà impartit per personal tècnic de la Biblioteca Ciències Socials – Gregori Maians.

Constarà de tres parts:

- 26 febrer, dimarts. Presentació a càrrec del personal de la Biblioteca (3/4 hora): objectius, material, sessions presencials i treball personal en línia.
- Dues sessions presencials, de 2 hores de durada cadascuna. Una es durà a terme el 8 de març, divendres (dia reservat per a activitats complementàries) i una altra, el 12 de març, dimarts.
- Treball personal en línia. 8 hores.

S'ha acordat que aquesta activitat s'avalua. Aspectes d'avaluació: assistència a les sessions, el treball en línia que s'ha de dur a terme i la plasmació de les competències en una pràctica concreta i definida per aquesta assignatura.

Avaluació

El resultat de l'avaluació procedirà tant de l'examen final com de les activitats pràctiques que s'han de presentar. Es valorarà molt positivament la participació activa a classe i la discussió raonada sobre els continguts del programa al llarg del quadrimestre.

(A) Amb assistència i participació regular al llarg del curs:

60 %: Examen escrit amb quatre preguntes curtes sobre continguts i conceptes que cal relacionar i una pregunta oberta amb desenvolupament lliure. Criteris d'avaluació: l'adequació de la resposta a la pregunta formulada; la correcció dels conceptes, les dades i els arguments emprats; la capacitat de síntesi i d'anàlisi i interpretació al voltant dels continguts treballats; la claredat i precisió en la formulació; la redacció adequada.

Per tal d'aprovar l'assignatura s'ha d'obtenir, com a mínim, un 5 en l'examen.

15 %: Participació en les sessions a l'aula dedicades a les lectures indicades i els treballs lliurats.

15 %: Treball individual sobre un text acordat amb el professor.

10 %: Es deriva de l'activitat de Nivell mitjà de Competències Informacionals i Bibliogràfiques (CI), segons el sistema explicat abans.

(B) Amb assistència esporàdica o sense assistència:

a) 80%: Examen escrit. El mateix examen escrit que en la modalitat presencial més dues preguntes més sobre els textos de lectura. S'acordarà més temps per a dur-lo a terme.

Per tal d'aprovar l'assignatura s'ha d'obtenir, com a mínim, un 5 en l'examen.

20%: Treball individual sobre un text acordat amb el professor.

Horari de consultes:

Dilluns i dimarts : 12.30 a 14.30 hores.

Bibliografia bàsica

Aguilar, S. (2001): *Ordre i desordre. Manual d'estructura i canvi de les societats*. Volum I: Dades, interpretacions, teories; Hacer, Barcelona.

Sztompka, P. (1995): *Sociologia del canvi social*, Alianza, Madrid.

Bibliografia complementària

- Bauman, Z., *Globalització: les conseqüències humanes*, UOC, Barcelona, 2001.

- Beck, U., *La sociedad del riesgo. Hacia una nueva modernidad*, Paidós, Barcelona, 1998.

- Bilbao, A., *Obreros y ciudadanos. La desestructuración de la clase obrera*, Trotta, Madrid, 1993.

- Castel, R., *Las metamorfosis de la cuestión social. Una crónica del salariado*, Paidós, Buenos

Aires, 2001.

- Castells, M., La sociedad red, tres vols., Alianza, Madrid, 1998.
- Cohen, D., Tres lecciones sobre la sociedad postindustrial, Katz, Madrid, 2007.
- Cohen, G. A., La teoría de la historia de K. Marx. Una defensa, Editorial Pablo Iglesias Siglo XXI, Madrid, 1993.
- Crouch, C., Postdemocracia, Taurus, Madrid, 2004.
- Dubar, C., La crisis de las identidades, Bellaterra, Barcelona, 2000.
- Esping-Andersen, G., Fundamentos sociales de las economías postindustriales, Ariel, Barcelona, 2000.
- Judt, T., Algo va mal, Taurus, Madrid, 2010.
- Langlois, S. y Glatzer, W., Tendencias particulares y comunes en las sociedades industrializadas avanzadas. Cartografía comparada del cambio social, en AA. VV., Estructura y cambio social, CIS, Madrid, 2001.
- Neveu, E., Sociología de los movimientos sociales, Hacer, Barcelona, 2002.
- Nisbert, R. A., Historia de la idea de progreso, Gedisa, Barcelona, 1981.
- Sanchis, E., Trabajo y paro en la sociedad postindustrial, Tirant lo Blanch, Valencia, 2011.
- Sassen, S., Una sociología de la globalización, Katz Editores, Buenos Aires, 2007.
- Sennet, R., La cultura del nuevo capitalismo, Anagrama, Barcelona, 2006.
- Tezanos, J. F., La sociedad dividida. Estructuras de clases y desigualdades en las sociedades tecnológicas, Biblioteca Nueva, Madrid, 2005.
- Tilly, Ch. y Wood, L. J., Los movimientos sociales, 1768-2008. Desde sus orígenes a Facebook, Crítica, Barcelona, 2010.
- Wallerstein, I., El futuro de la civilización capitalista, Icaria, Barcelona, 1999.
- Zanfrini, L., La convivencia interétnica, Alianza, Madrid, 2007.

PRÀCTICA 1. LA IDEA DE PROGRÉS

Es tracta d'escriure un assaig molt breu, màxim de quatre pàgines a espai i mig, sobre la idea de progrés. S'han abordat els tres nuclis de temes que s'assenyalen. Es valoraran la claredat expositiva, el rigor en la utilització de conceptes, l'argumentació amb dades empíriques i raons que sostenen les respostes, i les referències als textos de lectura.

1. Avança una definició de la idea de progrés. Quina concepció de canvi, quina filosofia de la història, implica? Respecte a tipus de canvi, la síntesi de la tipologia de Sztompka vista a l'aula, la idea de progrés quin tipus de canvi representa?

2. Per què la idea de progrés ha tingut tanta importància en la història occidental, particularment des del segle XVII? Què ens diu això sobre la relació entre idees, idees-força, i canvi social?

3. La idea de progrés està ben fonamentada i és positiva; cal, per tant, mantenir-la. Estaríeu d'acord amb aquesta afirmació? Raoneu la vostra resposta, afirmativa o negativa.

Creieu que cal abandonar la idea de progrés o bé reformular-la? En quins termes?

PRÀCTICA 2. EL CANVI SOCIAL EN MARX

1. Presenteu i sintetitzeu la concepció de la història en Marx. Respecte a tipus de canvi, la síntesi de la tipologia de Sztompka vista a l'aula, com podríem caracteritzar la concepció materialista de la història?

2. En l'obra de Marx, particularment en el *Manifest Comunista* (1848) i en el *Pròleg* (1859), són presents dues dinàmiques de canvi social: una més estructural, l'altra més agencial. Presenteu i comenteu cadascuna d'aquestes dues dinàmiques, així com les idees-força que hi ha en la seua base. Us sembla que responen a les dades històriques?, la teoria és vàlida? Com es vinculen una dinàmica i l'altra?

3. Dues segles després, amb tot el que coneixem, que us sembla més destacable, positiu i útil de la concepció marxista del canvi social? Què considereu més inconsistent, poc adequat i/o rebutjable?

Es tracta d'escriure un assaig molt breu, màxim de quatre pàgines a espai i mig, sobre aquests tres nuclis de temes. Es valoraran la claredat expositiva, el rigor en la utilització de conceptes, l'argumentació amb dades empíriques i raons que sostenen les respostes i les referències als textos de lectura.

PRÀCTICA 3. EL NEOEVOLUCIONISME DE FUKUYAMA

Sobre la base del text de Fukuyama i el que hem parlat a classe, comenteu de manera sintètica, tres pàgines a espai i mig com a màxim, les qüestions següents:

1. Presenteu i sintetitzeu la concepció de la història de Fukuyama que es desprèn de la lectura. Respecte a tipus de canvi, la síntesi de la tipologia de Sztompka vista a l'aula, com podríem caracteritzar-la? Quines diferències hi ha, al vostre parer, respecte a l'evolucionisme clàssic?

2. La posició de Fukuyama, molt publicitada i popular en la dècada del 1990, ha estat objecte de diverses crítiques. Unes són de tipus teòric, afecten la seua concepció de la història i se centren en el seu deute amb Hegel. Unes altres crítiques al·ludeixen al fet que els esdeveniments posteriors al 1990, quan escriu Fukuyama, han desmentit la seua teoria.

Presenteu, expliqueu i raoneu, dues objeccions de cada tipus a “la fi de la història”.

Es valorarà la claredat expositiva, el rigor en la utilització de conceptes, l'argumentació amb dades empíriques, les referències a la lectura i aspectes que hem vist a classe sobre el neoevolucionisme.

PRÀCTICA 4. ELS 8 POSTULATS PERNICIOSOS DEL SEGLE XIX.

L'article de Castilla (1992), que teniu en el dossier de lectures, constitueix una recensió del llibre de Tilly, *Grans estructures, processos amplis, comparances enormes* (1984).

Sobre la base de l'article i el que hem comentat a classe, comenteu aquests 8 postulats i per a cadascun d'ells:

- a) Assenyaleu un autor dels que hem vist a classe, l'obra del qual presenta aquest postulat i raoneu la vostra elecció.
- b) Assenyaleu i comenteu dues crítiques a cadascun dels postulats prenent peu en l'article mateix i en allò discutit al llarg del mòdul.

Es valorarà la claredat expositiva, el rigor en la utilització de conceptes, l'argumentació amb dades empíriques, les referències a la lectura i als aspectes diversos que hem vist al llarg del curs.

TREBALL INDIVIDUAL

Es tracta d'escriure un assaig breu, de 20 pàgines a espai i mig, lletra Times New Roman cos 12, sobre un tema que cal escollir entre aquests dos blocs:

1. Un dels tres grans sociòlegs clàssics i el canvi social. És a dir: Marx i el canvi social o Weber i el canvi social o Durkheim i el canvi social.

El treball haurà d'abordar, entre altres, les qüestions següents: trets definitoris de la seua concepció de canvi social (tipus de canvi, causalitat, agents del canvi, paper dels actors socials...); relació amb la seua visió d'estructura; tradició sociològica que forma respecte al canvi social; elements diferenciadors de l'autor escollit respecte als altres dos sociòlegs; balanç crític des del segle XXI dels seus punts forts i febles, i raons teòriques i empíriques, episodis de la història, que justifiquen aquest balanç...

Material: dossier de lectures de l'assignatura i de Teoria Sociològica escollit, més el text sobre "els 8 postulats nocius del segle XIX" de Tilly (Castilla, 1992. REIS), les notes de classe i els PowerPoint dels temes.

A més, per cada autor, es proporcionarà una selecció de lectures (sobre 40 pàgines).

2. Escolliu una dimensió del canvi social operat entre la societat capitalista industrial desenvolupada de la dècada del 1960 i la societat capitalista globalitzada actual. Escolliu entre la dimensió econòmica i la dimensió política.

El treball haurà d'abordar, entre altres, les qüestions següents: trets definitoris d'aquest canvi (en l'àmbit econòmic o en el polític; almenys dos d'aquests trets hauran d'il·lustrar-se amb dades d'Euroestat sobre els països UE-15); causes, factors i actors d'aquests canvis; interrelacions i implicacions amb uns altres àmbits; la crisi actual i la seua relació, si existeix, amb els canvis operats en l'àmbit escollit...

Material: notes de classe i PowerPoint del tema 5 més una selecció de lectura (vora 50 pàgines).

A classe dedicarem una sessió a treballar el guió desenvolupat de l'assaig que cal escriure, dubtes, plantejaments, etc. Aquesta sessió solament pot ser útil si cada estudiant porta un guió preparat sobre el tema escollit i ha fet una mínima reflexió prèvia.

Els estudiants de modalitat no presencial hauran de passar per tutoria per a presentar i comentar un guió del treball.

Es valorarà la claredat expositiva, el rigor en la utilització de conceptes, l'argumentació amb dades empíriques i raons, les cites i referències en els textos utilitzats,...